N^er 111. ROK 1846. PONIEDZIAŁEK 25 MAJA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina		Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne różne uwagi
	6	27" 6, 649	+ 11° 2	4, 33	WPn. Wschodni słaby	Pochmurno	
21	2	7, 041	+ 17, 7	4, 54	Wschodni ,,	Chmury	
	10	7, 442	+ 12, 3	4, 43	,, ,,	Pogoda	

Wiadomości zagraniczne.

— *Warszawa* 16 *Maja.* —

JO. Xiążę Namiestnik, Dygnitarze wojskowi i cywilni, konsulowie angielski, austryacki i francuzki, oraz urzędnicy konsulatów zagranicznych w Warszawie, znajdowali się onegdaj w kościele ewangielicko-augsburgskim, na nabożeństwie i przy exportacyi na smętarz tegoż wyznania, zwłok ś. p. JW. Radcy Tajnego Legacyjnego Ludwika de Niederstetter, b. Konsula Jeneralnego Pruskiego. W. jks. Ludwig, Superintendent dyecez. Warszawskiéj i radca Konsystorza wyznań ewangielickich, przewodniczył temu żałobnemu obchodowi, na którym znajdowali się także członkowie znakomitych rodzin tutejszych, powinowatych wdowy nieboszczyka, któréj jeden z przodków, marszałek Löwendal, był w związkach pokrewnych z Ossolińskiemi i Szembekami.

Ogłoszone zostało postanowienie Rady Administracyjnéj, rozwijające Ukaz najwyższy, mocą którego Donataryusze mogą zrzekać się dóbr sobie udzielonych i poprzestawać na pieniężnym ze skarbu dochodzie.

— *Wiedeń* 9 *Maja.* —

Xiążę Metternich nie oddali się tego lata z Wiednia, ponieważ konferencye w przedmiocie reorganizacyi Królestwa Galicyi, wymagają jego ciągléj obecności.

— *München* 29 *Kwietnia.* —

Przy budowie twierdzy Ingolstadt, pracuje codziennie 4—5000 robotników.

— *Kopenhaga* 4 *Maja.* —

Do powinszowania przesłanego królowi Francuzów z powodu szczęśliwego uniknienia zamachu w Fontainebleau, dołączył nasz Król order Słonia.

— *Paryż* 7 *Maja.* —

Na amerykańskim parostatku pocztowym *Zürich* nadeszły z New-Jorku ważne nowiny. Rozprawy Senatu nad kwestyą Oregonu ukończone nareszcie zostały w dniu 15 kwietnia. Wniosek pana Crittenden o wypowiedzenie traktatu względem wspólnego zajmowania Oregonu przyjęty nareszcie został, ale z dodatkiem, życzącym »przyjacielskiego« załatwienia téj kwestyi. Nowy Senator kraju Texas, jenerał Huston, oświadczył się dnia 14 za zdaniem Prezydenta Polk. Uchwała Senatu sprawiła wielkie wrażenie w New-Jorku i w innych częściach unii. Powszechnie sądzą, że izba deputowanych, do któréj powyższy bil musi teraz powrócić, nie potwierdzi go z powodu pokojem tchnącego dodatku. Między Stanami Zjednoczonemi i Mexykiem przyszło do zupełnego zerwania stosunków. Poseł Zjednocz. Stanów powrócił już do Nowego Orleanu.

Gazette des Tribunaux donosi: Instrukcya względem zamachu w Fontainebleau już prawie zupełnie ukończona, i jeżeli nic nowego nie zawikła téj sprawy, około 20 maja przejdzie do Komisyi sądu Parów, która pełnić będzie funkcye izby Instygatorskiéj.

Hr. Labourdonnaye, znany w czasie restauracyi dyplomatyk, umarł nagle w czwartek tknięty apoplexyą.

Sir Henry Pottinger, były jeneralny gubernator Indyj wschodnich, przybył do Paryża.

Na dzisiejszéj giełdzie spadły papiery wskutku nadeszłych z Ameryki wiadomości o wypowiedzeniu traktatu względem Oregonu.

Pięć Akademij Instytutu odbyły w sobotę pod przewodnictwem p. Dunoyer publiczne roczne posiedzenie. Po mowie zagajającéj prezesa, odczytane zostało sprawozdanie względem nagrody Volneyskiéj. Hr. Volney wyznaczył coroczną nagrodę w medalu złotym wartości 1200 fr., za najlepsze dzieło nauki porównawczéj języków. Dziesięć dzieł częścią drukowanych, częścią w rękopismach ubiegały się o nagrodę, która Doktorowi A. I. Slogren, członkowi Cesarskiéj Akademii w Petersburgu, przyznaną została. Zaszczytne wspomnienie zyskał Dr. Curtius za dwa pisma: *Porównanie*

językôw w ich stosunkach do klassycznéj filologii i *O trybach i czasach w greckim i łacińskim języku w stosunkach porównawczych.*

Hr. Molé, jako prezes rady administracyjnéj towarzystwa kopalni węgla, wziął dymisyę.

Ze sprawozdania Komisyi budżetowéj okazuje się, że minister spraw zagranicznych żąda dla swego ministerstwa 104,000 fr. więcéj. Pomiędzy kategoryami, które tę summę składają, znajdują się następujące: 60,000 fr. na ustanowienie konsulatu 1éj klasy w Kalkucie; 25,000 fr., dla konsulatu na wyspach Sandwichskich; 10,000 fr. dodatkn dla posła w Neapolu; którego pensya powiększona będzie z 80,000 do 90,000 fr.; 3,000 fr. dodatku dla konsulatu w Chrystyanii w Norwegii. Tym kategoryom komisya nie znajduje nic do zarzucenia. Nie tak powolną okazuje się dla ministra spraw wewnętrznych, który żąda 40,000 fr. dodatku do wsparcia dla teatru Odeon, który pobierając już rocznie 60,000 fr., nie może jednak obstać. Komisya wnosi, aby izba nie zezwoliła na ten dodatek.

Sprawozdanie o dochodach i wydatkach na rok 1847 złożone zostało w izbie deputowan. Wydatki wynoszą 1,455,674,518 fr. Dochody mówi sprawozdanie, wynosić będą w r. 1847 o 34 miliony więcéj niż w r. 1846; ale deficit pomimo to podniesie się o 40 milionów fr. Minister stara się tę ranę tem pokryć, że 1,130058561 fr. podaje na same budowy publiczne, z których 611,935,000 fr. na koleje żelazne przypada. Sprawozdanie kończy się temi słowy: Francya potrzebować będzie przynajmniéj 11 lat pokoju; i nie powinna przedsiębrać żadnéj budowy publicznéj, jeżeli między swemi dochodami i wydatkami chce przywrócić równowagę.

Komisya do projektu względem muzeum historyi naturalnéj, proponuje na ten cel udzielenie 1,086,000 fr.

Na wczorajszém posiedzeniu izby Parów przyjęty został projekt dotyczący żeglugi wewnętrznéj. Podobnież projekta o rybołostwie i o zaciągu 80,000 wojska.

Izba deputowanych przyjęła projekt założenia zachodniéj kolei żelaznéj i przystąpiła do rozpraw nad koleją żelazną z Dijon do Mülhausen.

W sądzie policyi poprawczéj w Tulle zaszła d. 30 kwietnia smutna scena. Właśnie miano przywołać sprawę dwóch mieszkańców tamtejszych, z których jeden drugiego o potwarz oskarżył. Nagle rozległ się strzał z pistoletu. Oskarżony zabił skarżącego, będącego ojcem 5ga dzieci, i sam oddał się w ręce sprawiedliwości.

Królewiczowie francuzcy muszą się uczyć każdy jakiegoś rzemiosła lub jakiéj sztuki. Przyszły następca tronu, Hrabia Paryzki, będzie drukarzem, i już ma osobną małą drukarnią urządzono.

Pisma francuzkie donoszą o bardzo szczęśliwéj amputacyi, przedsięwziętéj na jednéj pacyentce, wprawionéj w sen magnetyczny. Marya Albanel, 17sto letnia dziewczyna z Cherbourga, nie chciała zezwolić inaczéj na amputacyę prawéj nogi, jak tylko pod warunkiem, że taż amputacya bez bólu w śnie magnetycznym wykonaną będzie. Uczyniono więc próbę, która jaknajpomyślniéj się powiodła. Uspiona pacyentka nie doznawała w czasie całéj półgodzinnéj operacyi najmniejszego uczucia bólu; puls jéj był ciągle jednostajny, twarz spokojna i pogodna. Nawet w takich chwilach, które przy amputacyach zwykle najboleśniejsze bywają, uśmiechała się chora uprzejmie i mówiła z magnetyzerem.

Gazette de France z dnia 6 maja donosi: Jego C. W. Wielki Xiążę Konstanty, przybywszy z swoją eskadrą do Gibraltaru, w liście bardzo uprzejmym zawiadomił rząd hiszpański o zamierzonem swojem przybyciu do portu w Kadyxie. Rząd hiszpański pospieszył natychmiast donieść J. C. Wysokości, że port Kadyx jest dla J. C. W. otwartym.

— *Londyn* 6 *Maja.* —

Na wczorajszém posiedzeniu izba niższa zamieniła się w jeneralny Komitet dla naradzenia się nad pojedynczemi klauzulami bilu zbożowego. Lord Bentinck podał zaraz na początku wniosek, aby wyraz **owies** wymazać zupełnie z pierwszéj klauzuli; ale poczynione uwagi przez sir Barron i kanclerza izby skarbowéj, spowodowały go do cofnięcia tego wniosku; poczem wniósł nowy dodatek o odrzucenie całéj pierwszéj klauzuli, ale i ten wniosek cofnął. Następnie wszystkie klauzule bilu przyjęte zostały, (jak o tem wczoraj już donieśliśmy), podobnież przyjęte zostały i klauzule bilu taryfowego. Rozprawy nad temi bilami zamówiono, gdy przypadną do trzeciego odczytania.

Flota ewolucyjna ma dnia 11 wyjść pod żagle, aby krążyć trzy tygodnie przed wyjściem do kanału, poczem wpłynie do portu miasta Kork, gdzie żołd wypłacony będzie morskiemu wojsku, aby część tych pieniędzy strawiona była w Irlandyi.

Z przeglądu administracyi pocztowéj w upłynionym roku okazuje się, że w r. 1845 w W. Brytanii wyekspedyowano 271½ miliona listów, (40 milionów więcéj niż w roku 1844). Dochód w r. 1845, wynosił brutto 1,901,580 fst., to jest 100,000 f. st. więcéj niż w 1844. Dochody wyrównywają już ⅘ dochodów dawnego systemu. Dochód czysty wynosił w r. 1845 o 56,000 fst. więcéj niż w r. 1844, a liczba listów w okręgu Londynu tak się pomnożyła, że przechodzi dochody, jakie były przed reformą pocztową.

— *Rzym* 28 *Kwietnia.* —

Dnia 16 odbył się w Watykanie, pod przewodnictwem Papieża, publiczny konsystorz, na którym zdano sprawę o rozpoczętym processie kanonizacyi ojca Canisius ze zgromadzenia Jezuitów; następnie konsekrował Ojciec św. nowych 8 biskupów.

— *Z nad granicy Włoskiéj.* —

W końcu kwietnia N. Cesarzowa Rossyj-

ska przywitaną będzie w Salzburgu przez króla Wirtemberskiego. Po 24 godzinnym pobycie w Salzburgu, powróci N. król Wirtembergski z dostojnym synem swoim do Sztutgardu.

— *Bombaj 1 Kwietnia.* —

Armia angielska stojąca w kraju Siud, która, jak wiadomo, miała wojsku nad rz. Sutlecz przybyć na pomoc i już doszła do Lawolpur, otrzymała dnia 10 marca odwołanie, i większa część pułków powróciła do Sukkur. Jenerał Napier, który po bardzo szybkich pochodach stanął dnia 3 marca w Lahorze, przyjęty został przez jlnego gubernatora z wielkiem odznaczeniem i zamierzał powrócić do Sindu jako gubernator téj prowincyi. Razem z nim opuści Lahorę jlny gubernator, dla urządzenia stanowisk wojskowych w nowo zdobytych prowincyach nad rz. Beas. Gorące i dżdżyste miesiące przepędzić zamyśla lord Hardinge w swojéj letniéj rezydencyi Simla.

Z nastaniem lepszéj pory roku obawiają się nowych walk z Afganami, ponieważ naczelnik ich, Akhbar Chan, zamierza odzyskać prowincyę Peszauer, o któréj w traktacie z królem Lahory zawartym żadnéj nie ma wzmianki.

Upały w Indyach były bardzo wielkie; w wielu okolicach uskarżano się na brak wody, i lękano się głodu.

Dziś przybył tu p. Lagrené, na francuzkim parostatku *Archimede*, zwidziwszy znaczniejsze porty indyjskie.

Rozmaitości.

NAPOLEON I HUDSON LOWE.

Dniem przed bitwą pod Waterloo, został pewien oficer angielski przez konnych strzelców francuzkich pod Ligny ciężko raniony i w niewolę wziętym.

„Któżto jest?“ spytał Napoleon, widząc jak go do głównéj kwatery w St. Amand odprowadzano.

„Anglik, kapitan Elphiston“; odpowiedzieli szaserowie.

Napoleon zbliżył się ku eskorcie, a postrzegłszy, iż jeniec był bardzo osłabiony, rzekł:

„Zanieść go natychmiast do lazaretu gwardyi!“ Poczem obrócił się do jednego z obecnych urzędników zdrowia i dodał: „Postaraj się pan, aby temu jeńcowi niezwłocznie rany owiązano, i daj mi o nim jak najprędszą wiadomość.“

Niedługo potem posłał Cesarz rannemu anglikowi srebrny puhar z winem ze swojéj własnéj piwnicy.

Kapitan Elphiston pochodził z bardzo znakomitéj rodziny angielskiéj. Lord Keith był jego wujem; jeden z jego braci piastował wysoki urząd w Indyach wschodnich.

Dowiedziawszy się o wspaniałomyślnem obejściu się Napoleona z kapitanem, cała rodzina Eldhinston przejęła się najżywszą wdzięcznością dla Cesarza.

Pod koniec lipca r. 1815, w czasie przybycia okrętu *Bellerophon* z uwięzionym Cesarzem do wybrzeży angielskich, kazał lord Keith oświadczyć Napoleonowi najczulsze podziękowanie i ofiarował mu swoje usługi. Podobnież brat rannego kapitana, sir Elphinston, słysząc, iż jedyną rozrywką Cesarza na wyspie św. Heleny, jest gra w szachy, polecił chińskim snycerzom zrobić dla niego przepyszną szachownicę z kosztownemi figurami, ozdobnie z kości słoniowéj wytoczonemi. Dar ten przybył następnego roku wprost z Kantonu na wyspę S. Heleny.

Za nadejściem szachownicy był Hudson Lowe w niemałym kłopocie. Podług najsurowszéj instrukcyi rządowéj, wszelkie przesyłki dla Napoleona, musiały być przedłożone wprzódy ministerstwu angielskiemu. Mając jednakże niejaką dowolną władzę, postanowił Hudson Lowe, jedynie w tym szczególnym przypadku, nie zasięgać dalszego rozporządzenia, i napisał do hrabiego Bertranda do Longwood, iż nadesłane dla Cesarza przedmioty odebrane być mogą. Aż tu otworzywszy tymczasem pakę ujrzał Hudson Lowe z zadziwieniem na szachownicy i każdéj figurze, duże „N“ — ozdobione koroną cesarską.

To przypomnienie dawnéj, na zawsze minionéj świetności, to przyznanie prawa, którego rząd angielski uporczywie Napoleonowi odmawiał, zdało się Hudsonowi niezgodnem z postępowaniem, jakie dotąd względem swojego więźnia zachowywał. Powziął tedy myśl niewydania Napoleonowi buntowniczego daru, jeżli wprzód nie zezwoli, aby owe „N“ z koroną cesarską, zniknęło; a gdy Gentilini, służący Napoleona, do Plantation House po szachownicę przyszedł, dano mu tylko list do hrabiego Bertrand, zawierający między innemi następujące słowa:

„Ponieważ raz przyrzekłem odesłać do Longwood przybyłą z Kantonu pakę, więc odeślę ją rzeczywiście nazajutrz, wszakże pod warunkami, których udzielić nieomieszkam. Na każdy wypadek życzyłbym sobie, aby jenerał Bonaparte wiedział, iż w tym razie przekroczyłem otrzymaną od rządu instrukcyę, aby mu małą przyjemność sprawić. Zresztą wytłomaczę jenerałowi pozajutrze osobiście pobudki postępowania mojego.“

Przeczytawszy ten list, datowany z dnia 14go sierpnia 1816 r., ścisnął Napoleon ramionami, i ozwał się w obecności panów Montholon i Las Cases:

„Nadesłanie mi téj szachownicy jestże to sprawą stanu? Albož myśli ten człowiek, iż ja wszystkim monarchom europejskim przez to s z a c h zadam? Lub też mniema on, iż za doręczenie mi zabawki, na któréj cyfra moja wyryta się znajduje, oskarżą go o obwołanie nowego 24 marca na moją korzyść? Nieborak! Wzbrania on mi tytułu cesarskiego, jakoby ten tytuł nie był na wieki niezgasłym! Wszakże po kilku latach i on i wszyscy oni,“ — tak zwykł był Napoleon nazywać anglików i burbonów — „będą w pyle niepamięci zagrzebani, albo jeżli ich kiedy wspomną, tedy stanie się to jedynie dla przypomnienia ich niegodnego postępowania ze mną, podczas gdy imię moje będzie wiecznie świecić w dziejach jak gwiazda, która wszystkim oświeconym ludom drogę, jaką iść mają, wskazywać będzie. Niech mi tylko tu przyjdzie, ten pan Hudson Lowe, a powiem mu wszystko co mam na sercu.“

Słowa te wprawiły Cesarza w niezwykłe rozdrażnienie, które nawet jego blade zazwyczaj lica przemijającym rumieńcem zaczerwieniło. Wielki marszałek napomknął mu o tem z lekka.

„Ach, nic to!“ odrzekł Napoleon. „Za chwilę nie będę o tem ani myślał. Pójdźmy do ogrodu; to mię cokolwiek uspokoi.“

W czasie krótkiéj przechadzki, odpięła mu się sprzążka u trzewików. Wszyscy obecni pospieszyli mu ją przymocować. Montholon zdążył najpierwszy i przykląkłszy zapiął sprzążkę. Napoleon wziął go za rękę i podnosząc go z ziemi, rzekł:

„Dziękuję ci kochany jenerale. Moi panowie, byliście świadkami przysługi, jaką Montholon mi wyrządził. W Tuileryach byłbym tego tylko lokajowi dozwolił, lecz tutaj nie mam już lokajów tylko przyjaciół, a zaprawdę nie straciłem na téj zamianie.“

W téj chwili służący Santini zawiadomił wielkiego marszałka, iż przybył jeden z oficerów 53 pułku z poleceniem od gubernatora.

„Jestto zapewne dar Elpbinstona!“ zawołał Cesarz. Nadchodzi w samą porę.“

Jakoż istotnie wszedł kapitan Pappelton z żołnierzem, niosącym dużą pakę. Otworzono ją w obecności Cesarza w sali bilardowéj gdzie kapitana przyjęto. *(D. n.)*

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 22 do dnia 23 Maja.

Aniczko kuryer ces. ros., Gimbutt, Kirefeff Alexander, Fewer Wilhelmina, Biermańska Karolina, z Polski; -- Longritsch Georg kapitan okrętu, Tietze Wilhelm, Jaszczurowska Felicya, Chrząszczewski Wiktor, Kulawski Leon ob., Orszacko Kalixt, Diacon Joanna, z Galicyi; -- Kosiński Jan, z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Trusoff jenerał ces. ros., do Polski; -- Jeschke Chrystyan, do Galicyi; -- Wąsowicz Anna hr., Dunker, Carlberg, Neumann Karol, Longritsch kapitan okrętu, do Pruss.

Doniesienie Urzędowe.

TYMCZASOWA RADA ADMINISTRACYJNA CYWILNO-WOJSKOWA.

Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wiadomo czyni, iż Trybunał wydał Wyrok następujący:

Działo się w Krakowie w Domu Władz Sądowych na Audyencyi publicznéj Trybunału Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu dnia 22 Maja 1846 roku.

Wydział III.

Obecni:

Czernicki Sędzia Prezydujący.

Krzyżanowski, *Boroński* } Sędziowie.

Syktowski Pisarz.

(podpisano) J. *Czernicki. Syktowski.*

Wskutek wniesionéj pod dniem dzisiejszym przez Chaima Eisenbacha w imieniu handlu pod firmą Offenbach w Lipsku działającego do Nrn 2543 Dziennika Trybunału, prośby, o orzeczenie upadłości handlu Izaaka Pitzele w Mieście Żydowskim przy Krakowie pod Liczbą 94 istniejącego. Trybunał zważywszy że podający pokładanym protestem na dniu 30 Kwietnia 1846 roku przez Notaryusza Strzelbickiego zdziałanym, udowadnia odmówienie wypłaty przez Izaaka Pitzele summy 347 talarów do wexlu z dnia 29 Września 1845 roku na rzecz handlu pod firmą J. L. H. Offenbach przypadającéj, przeto Trybunał na zasadzie art. 1. 5. 13. 18. i 19. Kod. Hand. Księgi III. upadłość handlową Izaaka Pitzele z dniem 30 Kwietnia 1846 roku jako daty odmówienia wypłaty, ogłasza, a następnie wzywa Sąd Pokoju Okręgu II. W. M. Krakowa o przyłożenie pieczęci na majątku upadłego, a Dyrekcyą Policyi o dodanie straży policyjnéj upadłemu; na Kommissarza upadłości z grona swego Sędziego Krzyżanowskiego wyznacza, Kuratorami zaś PP. Herkulana Komara Adwokata i Karola Muszkiet Kupca i Obywatela M. Krakowa mianuje, wreszcie ogłoszenie niniejszego Wyroku w pismach publicznych mianowicie *Gazecie Krakowskiéj* i *Dzienniku Rządowym* postanawia.

Wpis tymczasowo w kwocie złotych polskich 6 ustanawia

Osądzono w pierwszéj Instancyi z exekucyą témczasową bez kaucyi.

(podpisano) J. *Czernicki. Syktowski.*

Zaleca i rozkazuje i t. d.

(podpisano) J. *Czernicki. Syktowski.*

Zgodność niniejszego Odpisu z Wyrokiem oryginalnym zaświadcza. Pisarz Trybunału W. M. Krakowa i J. O.

(1r.) *Syktowski.*

Doniesienie prywatne.